

1765

232

p-52

1898

Ն Ե Ր Բ Ո Ղ

Ի ՊԱՏԻՒ ԱՆՈՒԱՆ

ԱՄԵՆՈՐՀՆԵԱՂ ԿՈՒՍԻՆ ՄԱՐԻԱՄՈՒ

Ի Օ Ս Ե Ց Ա Ի

ԳԵՈՐԳ Վ. ԹԵՐԶԻՊԱԾԵԱՆ
Վ. Ա.

Զատիկի երրորդ օրը 6 Ապրիլ Ս. Փրկիչ Մայր Եկեղեցւոյ մէջ

Ա Ռ Ա Զ Ի

ԱՄԵՆԱՊԱՏԻ ԵՒ ԳԵՐԵՐՋԱՆԻԿ ՏԵԱՌՆ

Տ. ՍՏԵՓԱՆՈՍԻ ՊԵՏՐՈՍԻ Ժ.Ի ԱԶԱՐԵԱՆ
ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ - ՊԱՏՐԻԱՐԲԻ ԿԻԼԻԿՈՅ

Եւ Արհիպապօսի. Տեաքց

ԱԻԵՏԻՍ Վ.Ի ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ, Արհպակայ. Անարգարայ
Կաթողիկոսական - Պատրիարքական Փոխանորդի

Ե Ի

ՍԱՀԱԿ Վ.Ի ՀԱՃԵԱՆ, Արհպակ. Սերաստիոյ-Եղոկիոյ

1898

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

ՏԳԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՏԻԳՐԱՆ ՃԻՎԼԷԿԵԱՆ

232

թ-52

232

Թ-52

Ն Ե Ր Բ Ո Ղ

Ի ՊԱՏԻ ԱՆՈՒԱՆ

ԱՄԵՆՈՐՀՆԵԱԼ ԿՈՒՍԻՆ ՄԱՐԻԱՄՈՒ

Ի Օ Ս Ե Ց Ա Ի

ԳԵՈՐԳ Վ. ԹԵՐԶԻՊԱՇԵԱՆ
Վ. Ա.

Զատիկի երրորդ օրը 6 Ապրիլ Ս. Փրկիչ Մայր Եկեղեցույ մէջ

Ա Ռ Ա Ջ Ի

ԱՄԵՆԱՊԱՏԻ ԵՒ ԳԵՐԵՐՋԱՆԻԿ ՏԵԱՌՆ

Տ. ՄՏԵՓԱՆՈՍԻ ՊԵՏՐՈՍԻ Ժ.Ի ԱԶԱՐԵԱՆ
ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ - ՊԱՏՐԻԱՐԺԻ ԿԻԼԻԿԻՈՅ

Եւ Արհիպատիւ Տեաքց

ԱՌԵՏԻՍ Վ.Ի ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ, Արհպակայ. Անարգարայ
Կաթողիկոսական - Պատրիարքական Փոխանորդի

Ե Ի

ՍԱՀԱԿ Վ.Ի ՀԱՃԵԱՆ, Արհպակ. Սերաստիոյ-Եղոկիոյ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

1898

2001

«ԱՆՈՒՆ ԿՈՒՍԻՆ՝ ՄԱՐԻԱՄ»⁽¹⁾

Մարիամ. ո՛հ, այս ինչ անուշաբոյր խունկ է, որ գեղադէղ դարերու մէջէն անցած եկած է, եւ կ'արեցունէ երկնական-ցաղ հոգիները. Մարիամ. ո՛հ այս ինչ պայծառ աստղ է, որ կը փարաւէ ծանրաթախիծ խաւարը եւ կ'ամօքէ ապերասան ալիքը. Մարիամ, ո՛հ, այս ինչ հրաշադեղ ծաղիկ է, չուշան հովտաց, որ բերկրութեամբ կը տրոփեցնէ մահկանացուաց սրտերը. Ո՛չ այնքան քաղցր հնչեց երբեք՝ դայլայիկ առաւօտեան սոխակի, ո՛չ խոխով՝ գարնանային առուակի, ո՛չ սահիւն՝ զովարար զեփիւռի, քան Մարիամ անունը. կերտուած է նա երկնային դաւառներու մէջ, համակ ոսկի տառերով, մարգարտայեռ, բոցաճաճանչ. Երբ քաղցր հնչուի՝ Հոգիդինաց քնարով, կամ կուսական տնրիծ բերանով, կամ տրամազգեաց համակամեալ սրտի բարբառով, իրրեւ ի՛նչ է, իրրեւ պալասան, որ կը դգուէ ցաւած վէրքը, գեղ-գեղ մըն է անմահութեան. Անո՛ւն պանծալի, տենչալի, երկըր-պաղելի, Մարիամ. ամբողջ մաքրութիւն. յղութիւն անարատ, զերծ ընդհանուր մարդկութիւնը վարակող աղտէն. ամբողջ կուսութիւն, անշոշափ մահացու ձեռքերէ, տաճար երկնաւոր՝ սիրոյ փեսային. ամբողջ կարողութիւն, գեր ի վերոյ քան ամէն ստեղծուած. մերձաւորագոյն աստուածային աթոռոյ, աստուածային զօրութեան, աստուածային բնութեան, աստուածային հանգ անուան⁽²⁾. Միշտ ստեղծուած, բայց Աստուածամայր .

(1) Ղուկ. Ա. 27 .

(2) «Ի սահմանս աստուածութեան մերձաւորագոյնս հասանէ Մարիա» (Ս. Թովմ.) :

37549-67

միշտ սահմանաւոր, բայց Թագուհի երկնի եւ երկրի. միշտ ազաւաւոր, բայց անսխալ բարեխօս. միշտ անուն սերեալ մարդկային ցեղէն, բայց Դչխոյ Դահակից ընդ աջմէ անմահ Դառնն Աստուծոյ⁽¹⁾ .

«Անուն կուսին՝ Մարիամ» Անունը, մտաւորական զաղափարին մարմնաւորութիւնն է. անունը՝ բանի մը էութիւնն է, նոյն ինքն իրն է. Ի՛նչ մեծ դանձ է փոքրիկ անուն մը. որքան բաղմաթիւ եւ զանազանեալ զաղափարներու համառօտութիւն մը, զուգընթաց հիւսուած մըն է. Մահկանացուք սովորած են իրենց անունները զարգարիլ մաւրացիկ նշանակութիւններով. իրենց սնտփառութեան սնունդ մը ստեղծած են. մակդիրներով բեռնաւորած են, ամենայեանէն մինչեւ հզօր դահակները, որոնց անուան հնչուելուն կեցցէ՛ներ կը գոռան անհուն զարպաներու մէջ. Մեծ կարեւորութիւն արուած է միշտ անուանց իմաստին եւ ստուգաբանութեանը. Աստուածորդին ալ նշանակալից կազմեց իւր աշակերտաց ոմանց անունները. Կեփաւ ըսաւ անոր, որ հիմն անսասան պիտի մնար իւր Եկեղեցուն՝ մինչեւ ցվերջ ժամանակաց. Բանեքեզէս կոչեց զանոնք, որ իրենց բարբառով պիտի որոտային աւետարանական ճշմարտութիւնները. եւ ընտրութեան անօթը՝ հալածիչ Սօղոսէն՝ ըրաւ Պօղոս Առաքեալ. Իսկ որքան խորիմաստ է իւր իսկ անունը, անուն ցանկալի՝ Յիսուս. որ քան ամէն մարգարէներու անուններն՝ աստուածազգեցիկ է եւ լի փրկութեան իմաստով. անուն, որ ի վեր է քան զամենայն անուն, որուն էութիւնը մարդկութիւն է եւ աստուածութիւն. անուանելի անուն՝ անանուանելին Աստուծոյ. ծաղիկ Յարութեան՝ Յիսուս Փրկիչ, որուն անուանը ծուր պիտի կրկնեն երկնաւորք, երկրաւորք եւ սանդարմեաւանք⁽²⁾ :

Ի՛նչ է ուրեմն, Գրիստոնեայք, ինչ է Մարիամ անուան էութիւնը. երբ քաղցրանուագ հնչէ մեր ականջներուն այս ներդաշնակ անունը, ինչ զաղափար կը զարթուցանէ մեր մտքին մէջ. . . Ո՛հ, այն զաղափարը, որ յապուշ կրթեց դարերը, ազգերը, հրեշտակները. այն զաղափարը, որ Մարիամու ամենամեծ եւ հիմնական փառքն է, էութեանն ու կարողութեանը արմատն է. այն զաղափարը, զոր միայն Աստուած կրցաւ

(1) Սղմ. Խ. 10.

(2) Փել. Բ. 10.

51588-46

յղանալ եւ իրագործել: Մարիամ . . . Մայր. ահաւասիկ ինչ կը նշանակէ , նախնաբար եւ զխաւորաբար , Մարիամ անունը. Մարիամ, Մայր Աստուծոյ. Մարիամ, Մայր մարդկութեան :

«Պատմեցից զանուն քո եղբարց խմոց . ի մէջ Եկեղեցւոյ օրհնեցից զքեզ» ⁽¹⁾ :

Համառօտակի խորհրդածենք, որպէս զի այս աննման օրհնութիւնաբեր անունը ոսկեղէն տառերով քանդակուի մեր սըրտերուն մէջ՝ անշխնջ . ծիւ գարնանաբոյր ծաղկի մը պէս մեր հոգիներուն մէջ՝ անթառամ . եւ գուրգուրալով պահպանենք զայն՝ իբրեւ նախանձախնդիր սիրահարներ , այս աղէտալի բեկանուտ կենաց հոսանքին մէջ:

Ա. «Սիրովքի ասի մայր. եւ մարդ ծնաւ ի նմա. եւ ինքն հիմունս արկ ի նմա Բարձրեալն» ⁽²⁾ : Մարիամ, մայր Աստուծոյ . Հաւատացեալ մը որ անկեղծաբար կը խոստովանի այս ճշմարտութիւնը , լաւ կ'ըմբռնէ թէ ինչ մեծ փառք եւ յաղթութիւն կը պարունակէ այն . Հոգւով Սրբով լցեալ, հնչեցունցին զայն Եփեսոսի Ժողովական Հարքը , հետեւելով աստուածուսոյց վարդապետութեան, ըստ աւետարանական տառից. հընչեցոյց զայն ամբողջ Եփեսոս քաղաքը, լուսավառեալ , խնդութեամբ արբեցած. հնչեցոյց զայն Քրիստոնեայ աշխարհ «Աստուածածին զքեզ խոստովանեալ՝ երկրպագէ Եկեղեցի ուղղափառաց» ⁽³⁾ : Աստուծոյ հոգեղէն պաշտօնեայնեան մէջ իսկ չհնչեց երբեք այսքան սքանչելի անուն: Մարիամ է այն միայն արաօնացեալ արարածն , որուն Բանն Աստուած , անսկիզբն Որդի Հօր, «Մայր» անունը տուաւ : Ի յաւիտենից ընտրեց զայն՝ այնպիսի արժանապատուութեան մը , որմէ աւելի մեծը Աստուած ինքնին չկրնար այլ եւս գոյացնել ⁽⁴⁾ : «Նշան մեծ երեւեցաւ յերկինս» . Ի՞նչ էր այս մեծ նշանը . կին մը՝ արեւը հագած էր, զգեստի պէս. եւ լուսին՝ անոր ոտից ներքեւ . եւ անոր զխուն վրայ զրուած էր՝ երկոտասան աստղներէ հիւստեւած պսակ մը. եւ կինը որդի մը ծնաւ. եւ անոր որդին յափշտակեցաւ առ Աստուած եւ առ աթոռ նորա ⁽⁵⁾ : Մարիամ Աստու-

(1) Սղմ. ԻԱ. 23:

(2) Սղմ. 22. 5:

(3) Ժամամուտ :

(4) Ս. Բոնաւենդուրա:

(5) Յայտ. ԺԲ. 1:

ծոյ զլուխ դործոցն է. արարչագործութեան ոսկեղինիկ շղթայէն դուրս , Աստուծոյ եւ ստեղծութեան միջեւ իրեն յատուկ մասնաւոր տեղ մը կը գրաւէ : «Արար ինձ մեծամեծս Հօրն» ⁽¹⁾ : Եւ տեսէք քանի վեհապանծ տիտղոսներով :

«Մարիամ Կոյս, յորմէ ծնաւն Յիսուս» ⁽²⁾ : Ըշմարիտն Աստուած, Տէր եւ ստեղծող ամենայնի, անմահ Թագաւոր , ճշմարիտ որդի եղաւ Մարիամու , եւ բնակեցաւ անոր արգանդին մէջ : Ամբողջ ստեղծութեան միաբերան գովեցին զինքը. «Եւրանի՛ որովայնին որ կրեացն զքեզ» ⁽³⁾ : Երկնայնոց կողմանէ մեծն Գաբրիէլ , Հրեշտակապետն՝ որ կայ առաջի Աստուծոյ ⁽⁴⁾ , աւետօք մեծարեց զինքը . իսկ մարդկութեան կողմանէ , մարդիկներուն ամենամեծը՝ «մեծն ի ծնունդս կանանց» ⁽⁵⁾ , մարգարէն Յովնանէս, «յորովայնէ յորովայն երկրպագէր» ⁽⁶⁾ . եւ իւր մայրը Եղիսաբեթ, շուարեցաւ իրեն եղած պատւոյն եւ գոչեց. «Ն, ես չեմ արժանի որ իմ Աստուծոյ մայրն ինծի այցելութեան դայ. «Ուստի՛ է ինձ այս , զի եկեցէ մայր Տեառն իմոյ առ իս» ⁽⁷⁾ : Ահա՛, պատասխանեց Մարիամ, ահա ասկէց վերջը պիտի երանեն ինծի ամեն ազգեր. «Յայսմհետէ երանեսցեն ինձ ամենայն ազգք» ⁽⁸⁾ . յայսմհետէ, այսինքն է, մինչեւ ցլաւիտեան: Ասոր համար է որ Մարիամ վեհագոյն եւ գերազանց է քան ամէն ստեղծութեան . «Սիրէ Տէր զզրուես Սիրնի առաւել քան զամենայն յարկոն Յակօբայ» ⁽⁹⁾ : Մարիամ երկնքին ծաղիկն է . հրեղէն արարածներ օպասարկու են անոր վեհափառութեան : Զի Մարիամ, արարչագործ Աստուծոյ նմանելով , հզօր «Եղիցի» մը արփասանեց եւ նոյն ընդ նոյն «Բանն մարմին եղեւ . ու Մարիամ գտնուեցաւ իւր Արարչին մայրը . ժամանակաւ ծնաւ զանժամանակն ի Հօրէ :

«Մարիամ Կոյս, յորմէ ծնաւն Յիսուս» : Ծնաւ զԱստուած , եւ ծնաւ կուսութեամբ . Կոյս մայր . իբրեւ այն առաւօտեան

(1) Ղուկ. Ա. 49:

(2) Մատթ. Ա. 16:

(3) Ղուկ. ԺԱ. 27:

(4) Ղուկ. Ա. 19:

(5) Ղուկ. Է. 28:

(6) Շարական:

(7) Ղուկ. Ա. 42:

(8) Անդ. 48:

(9) Սղմ. 22. 2:

ցողն, որ Սէյանի ափանցը վրայ ոսորէի ծոցին մէջ մարգարիտ կը փոխուի, Մարիամ՝ Հոգւոյն Սրբոյ զօրութեանը մաքրութեամբ հարոնացաւ եւ աստուածային հրաշագեղ մարգարիտն՝ Յիսուս, կազմուեցաւ անոր անապական արգանդին մէջ. «Իջէ որպէս զանձրեւ ի վերայ գեղման, որպէս ցօղ զի ցօղէ յերկիր»⁽¹⁾: Այս փակուած պարտէզին մէջ, Աստուծոյ անձնաւորեալ Սիրոյն ջերմութեամբ կենաց պտուղը ծլեցաւ. «Երկիր ետ զպտուղ իւր»⁽²⁾: Կոյս մայր. Ի՜նչ անհասանելի հրաշալիք. «Տացէ ձեզ Տէր ինքնին նշան. ահա կոյս յղասցի եւ ծնցի որդի»⁽³⁾: Այն որ հողին տակ կը ծլեցնէ սերման հատիկը, այն որ անուխէն կը ձեւակերպէ փայլուն անդամանդը, այն որ գետինը սողացող որդը կը փոխարկէ գունագեղ թիթեռնիկի, զործեց այս հրաշքը. «Գտաւ յղացեալ ի Հոգւոյն Սրբոյ»⁽⁴⁾: Եւ անուանեցաւ «Թագուհի կուսանաց». պարծանք կուսութեան, զոր գերադասեր էր աստուածամայրութեան⁽⁵⁾: «Աուրբ կոյս կուսանաց», որուն Աստուած եւ մաքրասէր հոգիներ հառաչեցին. «Դեղեցիկդ ի կանայս. զհետ իւղոց քոց ընթացուք մեք»⁽⁶⁾: «Աուրբ կոյս կուսանաց» որուն ետեւէն երկնաւոր Փեսային վազեցին, աղանձներու պէս երամովին, մաքրափայլ կոյսեր. «Տարցին թագաւորի կուսանք զհետ նորա»⁽⁷⁾:

«Մարիամ կոյս, յորմէ ծնաւ Յիսուս»: Ո՛հ, որքան մերձաւորութիւն առ Աստուած. Անիկայ մնոյց զԱստուածորդին՝ իւր անբիծ կաթամբ. «Երանի՛ ստեանցն որ զիւնցուցին զքեզ»⁽⁸⁾: «Կերակրողին տիեզերաց արբուցեր զքո սուրբ զկաթն»⁽⁹⁾: Յիսուսի երակներուն մէջ խաղացող արիւնը, Մարիամու ամենասուրբ արիւնն էր, կ'ըսէ Ս. Դիոնիսիոս. Անիկայ մեծցուց զՅիսուս, օգնելով անոր մանկական տկարութեանցը, սիրարթորոք կուրծքին վրայ գգուելով զինքը մայրաբար. Որո՞ւ հետ

(1) Սղմ. ՀԱ. 6:

(2) Սղմ. ԿԶ. 7:

(3) Ես. Է. 14:

(4) Մատթ. Ա. 18:

(5) «Առաւել կամէր քնալ կոյս քան լինել Աստուածամայր առանց կուսութեան». Ս. Անսելմոս:

(6) Երբ. Ա. 7. 3:

(7) Սաղմոս. ԽԴ. 15:

(8) Ղուկ. ԺԱ. 27:

(9) Շարական:

բնակակից եւ կենակից եղաւ պատանեակն Յիսուս. Մարիամու հետ. որո՞ւ ձեռքէն առաւ իւր մարմնաւոր կերակուրը. Մարիամու ձեռքէն. որո՞ւ յայտնեց իւր ուրախութիւնները, տրտմութիւնները. Մարիամու՝ իւր մօրը. ՉՄարիամ մեծարեց, Մարիամու ծառայեց եւ հպատակեցաւ. այո՛, հպատակեցաւ Աստուածորդին՝ Մարիամու բոլոր ակնարկներուն, հրամաններուն, մայրական իշխանութեանը. «Էր նոցա հնազանդ»⁽¹⁾: Երեք տարի աշխատեցաւ փրկագործութեան, երեսուն տարի Մարիամու հնազանդեցաւ. եկած էր պաշտիլ որդին մարդոյ. երեսուն տարի Մարիամու պաշտեց:

Առանց աստուածանալու, չէր կրնար ասկէ աւելի միաւորիլ Աստուծոյ հետ⁽²⁾: Եւ ահա առ Աստուած այսքան մերձաւորութենէն առատացաւ ի Մարիամ երկնային չնորհք՝ ծովու պէս. Սրբութիւն՝ ամեն կերպ կատարելութեանց միաւորութիւնն է. անոր համար Աստուած գերազանցաբար կը փառաբանուի մշտնջենաւոր Սրբասացութեամբ. Մարիամ Աստուծոյ Սրբութեանը ամենաջինջ հայելին եղաւ. «Աուրբ արար զյարկս իւր Բարձրեալն»⁽³⁾. «Մայր սուրբ սքանչելի լուսոյն»: Միակ աղանձի, անարատ եւ ամբիծ. մաքրափայլ շուշան, փուշերու մէջ. վարդակարմիր արշալոյս, արդարութեան արեւուն: Ինչպէս լուսոյ ճառագայթ մը կը ծաթի լճի վրայ եւ գունագեղ բեկեռելու մեղրով կը բոցավառէ զայն, աստուածութեան շողը՝ սիրոյ ու չնորհաց ամեն փափկութիւններով լեցուց զկոյսն Մարիամ. սիրոյ գանձարան ըրաւ զայն. Եւ նա ջախջախեց անդնդային վիշապին ամբարիշտ զլուխը, նոյն իսկ իւր յուլութեան առաջին վայրկեանին. Ո՛հ. սահմանաւոր մտքի գործ չէ ըստ արժանւոյն վերահասու ըլլալ Մարիամու առատագեղ սրբութեան. Աստուած միայն, անսահման միտքը միայն կարող է իմանալ զայն, կ'ըսէ Ս. Բեռնարդոս:

Եւ ահա Կոյսը՝ իւր սրբութեամբ ու Աստուածամօր մը իշխանութեամբն ու փառքով, նմանեցաւ որթատունկի մը, որ աճեցաւ յանսահմանս եւ տարածեց Եկեղեցւոյ մէջ իւր բարեբար հովանին եւ տուաւ ուրախութեան պտուղը «Տրամեցելոց որդւոցն Ազամայ՝ յայգւոյն Եղեմայ»: Տեսէ՛ք, Գրիստոնեայք,

(1) Ղուկ. Բ. 50:

(2) Մեծ. Աւագերբ:

(3) Սղմ. ԽԵ. 5:

տեսէք որչափ մեծ է անոր զօրութիւնը : Օրինակ մը միայն , բայց իրեւ գոհար , կը յիշուի Աւետարանի մէջ ⁽¹⁾ : Կանայի հարսանեաց մէջ երբ գինին պակսեցաւ , մայրն ըսաւ իւր որդւոյն . «Դինի ոչ ունին» : — «Ո՛հ , բաւ որդին իւր մօրը , զեռ չէ հասած իմ հրաշք ընելու ժամանակս» : այն ժամանակը , որ իւր Երկնաւոր Հօրմէն սահմանուած էր : Վերջը . . . բարէ . վերջը սքանչելեաց սքանչելիք : Մարիամ մայր է եւ Աստուածամայր . Մարիամ իշխանութիւն ունեցող մայր է . չվարանեցաւ , չկասկածեցաւ . եւ ոչ իսկ կրկնեց իւր աղաչանքը : անդորր հաստատամտութեամբ հրամայեց սպասաւորներուն . «Ըրէ՛ք ինչ որ ձեզի պիտի ըսէ» : Ստիպեց Աստուծոյ Որդին . գրեթէ փոխել տուաւ վճիռը՝ ի յաւիտենից սահմանուած ժամանակը . եւ Յիսուս առանց դիմադրելու , առանց բառ մը արտասանելու , գործեց ամենամեծ հրաշքը :

Դեռ թափանցելու համար անոր իշխանութեանը մեծութեան , նկատեցէք զինքը խաչին ոտքը : Կեցած էր հոն , գերեզմանի վրայ՝ յարութեան նախադուշակ , փթթող ծաղիկի մը պէս . զառնադառն մահուան եւ արեան տեսարանին միջեւ երկնաւոր ժպտի մը պէս , յուսոյ ծիածանի մը պէս : Կին մը կործանեց , կին մը պիտի վերականգնէ . կին մը ի կորուստ մատնեց , կին մը պիտի ազատէ : «Արասցուք զմա օգնական ըստ դմա» ⁽²⁾ : Հոն՝ մարդկային փրկութեան համար իւր որդւոյն գործակից եղաւ : «Եւ ընդ քո իսկ անձն անցցէ սուր» ⁽³⁾ : Խաչեցելոյն հոգւոյ տառապանքները , մարմնոյ ցաւերը կեղորոնացան Մարիամու սրտին վրայ եւ անպատմելի վէրք մը բացին . ինչպէս լուսոյ ճառագայթները կը միանան բիւրեղին վրայ ի մի կէտ հրաբորբոք : Հոն ամբողջովին եւ կամակար զոհեց իւր միակ որդին , միացնելով իւր կամքը Երկնաւոր Հօր կամեցը հետ . այնչափ սիրեց Հայրը զաշխարհ , մինչեւ իւր միածին որդին տուաւ . այնչափ սիրեց Մայրը զաշխարհ , մինչեւ իւր միածին որդին տուաւ : Փոխանակ արեան՝ արիւն տուաւ . փոխանակ հոգւոյ՝ հոգի . փոխանակ կենաց՝ կեանք . Որդւոյն արիւնահեղ պատարագին Քահանայութիւն եղաւ ⁽⁴⁾ : Ողջակէզը մատուցանելու պահուն , չդո-

(1) Յովհ. Բ. :

(2) Եւն. Բ. 18.

(3) Ղուկ. Բ. 35.

(4) «Խաչելոյն Քրիստոսի՝ Խաչակցի եւ մայրն» (Ս. Օգոստինոս) : «Յորժամ նա զմարմին , սա զհոգին պատարագէր» (Ս. Բեռնարդին.) :

ղաց անոր մայրական սիրտը . եւ Աստուծոյ հրեշտակը՝ Աբրահամու պէս չկասեցուց անոր ձեռքը . մարդիկներու փրկութեան համար՝ դառնութեան բաժակը մինչեւ ցվերջին կաթիլը քամեց իւր Որդւոյն հետ . «Եւ ընդ քո իսկ անձն անցցէ սուր» :

Բ. Եւ այս է ահա այն պատճառը , տիտղոսը , իրաւունքը , որով մայր անուանեցաւ ամբողջ մարդկութեան : Աստուածորդին իւր հոգեւարքին ժամանակ զինքը մեզի մայր կոտակեց . «Ահա որդի քո . ահա մայր քո» ⁽¹⁾ : Մայր մը՝ որ Աստուածամայր է . միեւնոյն իշխանութեամբ , միեւնոյն իրաւամբ , զոր գործածեց Աստուածորդւոյն վրայ , Ընդհանուր մարդկային աղգը՝ որ զԱստուած Հայր կը կոչէ , զՄարիամ կը կոչէ Մայր : Ինչպէս նա խանդաղատանօք փարեցաւ Քրիստոսի , ինչպէս սիրեց զանկայ ու գգուեց , նոյնպէս պիտի փարի , պիտի սիրէ ու գգուէ իւր որդիները : Եւ ինչպէս Քրիստոս իւր բոլոր կենացը մէջ հնազանդեցաւ ու մեծարեց զանկայ , նոյնպէս եւ մարդկութիւնը պիտի մեծարէ եւ հնազանդի անոր : Թշուառները պիտի խնդրեն , եւ ինքը , մայր ամենայն կենդանեաց՝ անպակաս եւ առատազեղ , պիտի լեցնէ անոնց կարօտութիւնները : «Ահա որդի քո . ահա մայր քո» : Ընդարձակ է եւ գրեթէ անսահման՝ անոր զթութիւնը . մայրութեանը , Աստուածամայրութեանը չափ անսահման է : Ասոր համար է որ Եկեղեցին շարունակ մեծարեց զՄարիամ չքեղ պատուանուններով , հոյակապ տաճարներով , փառաւոր խորաններով , մասնաւոր պաշտամունքով : Ասոր համար է որ աղգը եւ ազինք ամենայն զինքը երանեցին , ծուր կրկնեցին անոր առջեւ միահամուռ . թագաւորք եւ թագուհիք անոր ձօնեցին իրենց պսակները . բանակներ քաղեցին Մարիամու զօրին ներքեւ՝ յաղթանակաւ փառապանծ : Ասոր համար է որ Մարիամու պաշտելի անունը հոմանիշ համարուեցաւ զթութեան , զօրութեան , յաղթութեան : Ասոր համար է որ տառարկն ի մարմին՝ սէրով բէսնմանն Նարեկացի չնաշխարհիկ ճշունդիւնով կը մնչէր կը հեծէր . «Ահա կաթիլ մի կաթին քումը կուտութեան յանձն իմ անձրեւեալ կենաց ինձ զօրէ» ⁽²⁾ :

Լսեցէ՛ք Ս. Գրքին գովեստները , զորս Եկեղեցին կուսին

(1) Յովհ. Եւ. 26, 27.

(2) Բան 9.

Մարիամու մերձեցուցած է : Անոր վրայ է կենաց եւ զօրութեան յոյսը, ով որ կը գտնէ զՄարիամ, կեանքը դառն է . ապահով է փրկութիւնը : Ով որ անոր օգնութեան արժանացած է, մեղքի թոյնը զինքը պիտի չթարչամեցունէ . եւ ով որ կը փառաբանէ զկոյսն սուրբ, անմահ բրարիոն է իւր բաժինը : Ո՛հ, բիւրեցս բիւր անգամ երանեալ է այր որ անդեղեւուն յուսով կը վստահի անոր եւ կ'ակնկալէ . որ հանապազ կը տքնի անոր դռներուն քով, փառաւոր եւ հացալից մուրալիկ : Կ'ազաչեմ զձեզ, կ'ազաղակէ Մարիամ, կ'ազաչեմ զձեզ, ով մարդիկ . եկէք ինձի, մօտեցէք ինձի ամենքնիդ ալ որ կը ցանկայք ինձի . ես իմ սիրողներս կը սիրեմ : Իմ է մեծութիւն եւ փառք . լաւագոյն է զիս ստանալ, քան ոսկի եւ արծաթ եւ պատուական ակունքներ : Սիրելիներուս պիտի բաշխեմ մեծութիւն . եւ անոնց զանձերը պիտի լեցնեմ բարութեամբ : Յառաջ քան զյաւիտեանս հաստատեց զիս Տէր . իւր գործերուն սկիզբն ըրաւ զիս : Մինչդեռ կապոյտ հաստատութեան վրայ կը սփռէր լիաբուռն՝ գիշերուան ջահերը, ոսկի վարսերով, եւ երկնից թագուհին՝ լուսինը կը շարժէր արծաթաշող՝ սիւսանքս գնացիւք, եւ զերկիր կը զարդարէր՝ իբրեւ անհուն տօնախմբութիւն, զարնանային հրճուանօք, անսահման ներդաշնակութեամբ, ես անոր քովն էի, ձեռքիս օրով ուրախ լինէր Տէր հանապազ, յորժամ զուարճացեալ էր զտիեզերս բովանդակելը : Ո՛հ, ես Յիսուս որդւոյս մայրն ըլլալուս համար, անոր մարմնոյն սրբազան խորանին պաշտօն մատուցած ըլլալուս համար, մարդկութեան մայրը, Եկեղեցւոյ պաշտպանը եղայ . անարատ Երուսաղէմի փառաւոր ժողովրդեան վրայ տարածուեցաւ իմ իշխանութիւնս . «Ի սուրբ Խորանի առաջի նորա պաշտեցի, եւ ապա ի Սիոն հաստատեցայ . յերուսաղէմ իշխանութիւն իմ : Արմատացայ ի փառաւոր ժողովրդեան» : Ես բարձրացայ Լիբանանու շոճի մը պէս, եւ Ահրամսի սարգի մը պէս . ես բարձրացայ Ենգազայ արմաւենիին պէս, եւ Երիքովի վարդենիին պէս . իբրեւ վայելուէ ձիթենի մը ի դաշտի, իբրեւ զսօս բարձրացայ ես . կինամոնի պէս, զմուռի պէս ընտիր անուշահոտութիւն բուրեցի . բեւեկնիի պէս ոստերս արձակեցի . եւ իմ ոստերս, փառաց ու շնորհաց ոստեր են : Եկէք եկէք, դուք ինձի, եւ կ'տայեք իմ արմտիքէս : Ո՛հ իմ յիշատակս քան զմեղր աւելի քաղցր է : Տեսէք, ես միայն ինձի համար չաշխատեցայ, չշահեցայ այս մեծութիւնը . այլ ամէն անոնց համար որ զԱստուած կը փնտը-

ռեն . «Տեսէք զի ոչ ինձ միայնոյ վատակեցի . այլ ամենեցուն որ խնդրեն զնա» (1) :

Ո՛վ կրնայ նմանիլ Մարիամու՝ մեծերու մէջ, սուրբերու մէջ . ամենէն փառաւորներն անոր օրինակներն են միայն, ճշմարտութիւնը ինքն է : Մարիամ է քաջամարտիկն Դեբորա որ հուր եւ մահ կը ցայտէ յաղթական սուսերէն զԺոխային թըշնամոյն դէմ . Մարիամ անյաղթն Յուդիթ, որ կը խորտակէ զիւլական մեքենայութիւնները . Մարիամ գերաշնչակն Եսթեր՝ որ մարդկութիւնը կ'ազատէ բնաջինջ կորուստէ : Այնչափ աւելի մեծ է Մարիամ, որչափ մեծագոյն անուան արժանացաւ . «Այնչափ առաւել եղեալ, որչափ լաւ եւս քան զնոսա անուն ժառանգեաց» (2) : Աւետեաց երկիրն է Մարիամ, որ բխէ զկաթն եւ զմեղր : Ո՛հ, Մարիամ մեր մայրն է . անոր զբաղմունքը, պաշտօնը, պարտքը՝ մայրութիւնն է . ուրիշ բան չկրնար ընել . ուրիշ բան ձեռքէն չգար : Մարիամու գրկէն աւելի ապահով տեղ մը ո՛ւր պիտի գտնուի, Աստուծոյ արդարութենէն փախչելու համար : Եւ չէ հնար որ անյսելի մնան անոր աղաչանքները . «Լսելի լինէր առ լաւութեան» (3) : Երբ բարեխօսէ առ Յիսուս, մեղր կը կաթեցնեն անոր չրթունքը (4) :

Մեծարենք ուրեմն, մեծարենք այս մայրը, որ զթած է անուանման . այս թագուհին որ հզօր է, եւ կը տիրէ երկնից ու երկրի վրայ, համայն ստեղծուածներու վրայ, ժամանակի եւ յաւիտեանականութեան վրայ : Հպարտութեամբ եւ վստահութեամբ կոչենք Մայր՝ այնպիսի կին մը, զոր նոյն ինքն Աստուած կոչեց մայր, եւ որ կը նստի անոր աթոռակից (5) : «Այսպէս լիցի՝ զոր կամիցի արքայ փառաւորել» (6) : Քաղցր ըլլայ անոր անունը մեր չրթունքներուն վրայ, եւ լի յուսով անմահութեան՝ մեր սրտերուն մէջ : Երբ ի բոլոր սրտէ կարգանք անոր անունը, չար ոգիք կը հալածուին կը խուճապին, ինչպէս մօմը կը հալի

(1) Աւակ Ը. և Սերաբ ԻԳ :

(2) Եբր. Ա. 4 :

(3) Եբր. Ե. 7 :

(4) Եբր. Գ. 11 :

(5) «Իշխանութեամբ կուսին ամենայն ինչ հպատակի, նոյն ինքն Աստուած» . (Ս. Բեռնարդինո) :

«Որ ինչ շնորհէ նմա որդին, զպարտսն հասուցանէ» . (Ս. Գր. Նիկոմիդ.) :

(6) Եսթ. 2. 11 :

կրակէ(1)։ Երբեմն աւելի արագ օգնութիւն կը գտնենք, կ'ըսէ Ս. Անսելմոս, կոչելով Մարիամու անունը՝ քան Յիսուսի անունը, զի Յիսուս հայր է եւ դատաւոր, իսկ Մարիամ մայր է միայն։

Ձգարձնենք ուրեմն մեր աշուրները այս լուսաւոր աստղէն, որ առաջնորդ է մեզ այս ալէկոծ ծովուն վրայ. զՄարիամ կոչենք յօգնութիւն, երբ ամբարտաւանութեան ոգին հարուածէ ու ճգնի չըջել մեր նաւակը, երբ փորձութեան մրրիկը սպառնայ ընկղմել զմեզ, Վտանգներու, կասկածներու, տառապանքներու մէջ զՄարիամ կոչենք ի թիկունս օգնականութեան։ Եթէ անոր հետեւինք, չենք մոլորիւր. եթէ անոր պաղատինք, չենք յուսահատիւր. եթէ Մարիամ պաշտպանէ զմեզ, աներկիւղ եւ աներկեւան կը հասնինք փրկութեան նաւահանգիստը։ Այս սիրուն, այս անուշակ, այս փառաւոր անունը, Մարիամ մօր անունը, ի կեանս եւ ի մահու, ըլլայ մեր օգնութիւնը, մխիթարութիւնը, փրկութիւնը, ցնծութիւնը։

«Յիչեցէք զառաջնորդս ձեր. նմանողք եղերովք հաւատոցն»(2)։ Յիչեցէք հաւատոյ նախկին սքանչելիքները, ու զեղուն ձեր սրտերը վստահութեամբ։ Երբ առաջին անգամ ազգիս մէջ հաստատուեցաւ Մարիամու վեհափառ անուան Եղբայրութիւնը, ի Հռոմէայ գահուցն վերապատուեցաւ այս սքանչելահարալ Պատկերին ընծայմամբը, ինչպէս կը հաւատայ պատմութիւնը. եւ անիկայ իւր մուտքն ըրաւ այս եկեղեցւոյ մէջ, իւր Փրկիչ որդւոյն փրկչակից հանդիսանալով. մեծահանդէս թափօրէն վերջը՝ հազիւ զրուեցաւ Խորանին վրայ այս աստուածակերտ Ուխտի Տապանակին յուշարար պատկերը, եւ ահա մահուան ահաւոր հրեշտակը պատեանին մէջ զրաւ ժանտախտին մահազգեցիկ սուրը, եւ ընդ միշտ ազատեցաւ հաւատացեալ ժողովուրդը համաճարակ ախտէն, քաղցր եւ բարեգութ կուսին եւ մօր Մարիամու հօր բարեխօսութեամբը։

Ձօրացնենք մենք ալ մեր հաւատքը. արծարծենք մեր վստահութիւնն ու սէրը. անոր հովանւոյն, անոր թեւերուն ներքեւ, անոր մայրական գիրկն ապաւինինք. վազենք յորդերութիւն եւ ի պաշտօն մեր անուշիկ մօրն Մարիամու. եւ

(1) Ս. Բեռնաւ.։

(2) Եբր. Ժ. 7։

ցնծալից ու սրտագին աղաղակով մը, կրկնելով ու երեքկնելով անոր սրբազան անունը, համազումար իշխերով, անձկայրեաց կարօտով ողջունենք զինքը։

Ողջոյն քեզ, Մարիամ. . .

Միանալով Գաբրիէլ Հրեշտակապետին հետ, այս հաւատացեալ ժողովուրդեան, Սուրբ Եկեղեցւոյ, ամբողջ մարդկութեան, ամբողջ երկնային բնակչաց, ամբողջ արարչութեան, եւ նոյն իսկ Ս. Երրորդութեան կողմանէ՝ կը մատուցանեմ քեզ այս բերկրառիթ, սրտակաթ, յաղթական խօսքը, իբրեւ կոկոն մը գարնանային, իբրեւ փունջ մը յարութեան։ Ողջոյն քեզ, Մարիամ. Մարիամ, աստղ ծովու, լոյս ի խաւարի, անդորութիւն մրկածութիւն ալեաց, առաջնորդ մոլորեցոյց. Մարիամ, ցնծալից բարբառ, հնչիւն երկնային, անուն փառաշաղթ, ոսկեղէն յորջորջում, սրարբեցնող բուրումն. Մարիամ, կենսատու բողբոջ, մաքրութեան կնիք, երանութեան զոհար, յաւիտենական գեղգեղանք, գերահաշ ծաղիկ Արքայութեան։ «Դու բարձրութիւն Երուսաղէմի, դու ցնծութիւն Իսրայէլի, դու պարծանք ազգիս մերոյ»(1)։

«Լի չնորհօք»։ Մարիամ, դու լի ես չնորհքներով. աղախին՝ սր Թագուհի ամբարձար ի վեր քան զերկինս. ի քեզ հաճեցաւ Տէր՝ առաւել քան ամէն ստեղծուած. լիաձեռն թափեց վրադ իւր ամէն գանձերը, ո՛վ միակ դուստր, անզուգական մայր, անարատ հարսն Ամենակալին. «անխառն իբրեւ զօդ, մաքուր որպէս լոյս, անշաղախ ըստ նմանութեան արուսեկին բարձրութեան»(2)։

«Քեզմով կը բաշխուին ամէն պարգեւները, առաքինութիւնները, չնորհքները, որոնց ուզես, երբ ուզես, ինչպէս ուզես, որչափ ուզես»(3)։

«Տէր ընդ քեզ»։ Ձոր չեն բաւեր բովանդակել երկինք, ընդ որ չեն ժպտիւր նայիլ Սերովբէք, որուն կը խոնարհին ինքնակալք, Տէր կառավար եւ վախճան ամենայնի՝ Բարձրեալն, քեզի հետ է. այնչափ սերտիւ քեզի հետ է, որ անհնարին է ստեղ-

(1) Յուդեթ, Ժ. 10։

(2) Նարեկացի, Բան 2։

(3) Ս. Բեռնարդինոս։

ծուածի մը աւելի միանալ իւր ստեղծողին հետ, մինչ զի տուիր անոր քու մարմինէդ մարմին եւ քու արիւնէդ արիւն . որդի անուանեցիր քու արարիչդ, եւ ի քեզ ծածկեցաւ անստեղծ արեգական նշոյլը, եւ չսպառեցար անոր բոցերէն. «Որ վառեցար ի յարվւոյն եւ ոչ կիզար ըստ մորենւոյն»⁽¹⁾ :

«Օրհնեալ ես դու ի կանայս» : Կանանց ազգին մէջ օրհնեալ ես, ո՛վ «ազատիչ յանցանայ նախամօրն» : «Կուսին նախնոյ մօրն եւայի . . . բարձան անէծքն արտմական , քո սուրբ ծննդեամբ , կոյս Մարիամ»⁽²⁾ : Կանանց ամենէն աղնիւր , ամենէն սուրբը, ամենէն յաղթականը՝ քու ստուերդ է, աղախինդ է, ազաչաւորդ է . անոնք Եղիսաբեթի հետ խոնարհութեամբ պիտի երանեն քեզ անդադար : Օրհնեալ ես ո՛վ Մարիամ, մահառիթ մօրն եւայի «Դառնաճաշակ պտղոյն քաղցրացուցիչ» : զի դու պտղաբերեցիր երկնային Դրախտին կենաց պտուղը , ո՛վ «Արմատ անկոյն անմահութեան»⁽³⁾ , զամենօրհնեալն Յիսուս :

«Սրբուհի Մարիամ, մայր Աստուծոյ» : Դու յաղթեցիր մոլորութիւնները : մեղաց արատը դու մաքրեցիր, «Բարձող անիծից, քաւիչ մեղաց՝ սուրբ կոյս. չնորհ աշխարհի»⁽⁴⁾ . տապան փրկութեան , խաղաղութեան ծիածան . դու կենդանութիւն մեր, դու «միջնորդ Աստուծոյ եւ մարդկան»⁽⁵⁾ : դու հիմն եւ պաշտպան Եկեղեցւոյ⁽⁶⁾ : Քեզմով ստացանք որդեգրութիւնը . քու միջոցովք ընդունեցինք սուրբ Խորհուրդներու ակունքները : դու տուիր մեզ Դողգոթայի սիրատոյնը՝ Նահատակը, յարութեան եւ անմահ երիտասարդութեան նորափթիթ վարդը , Դոհութեան Խորհրդոյն սիրահարն ու բարեկամը՝ Յիսուսը⁽⁷⁾ :

«Աղօթեալ վառն մեր մեղաւորաց» : Աղօթէ խեղճ մեղաւորներու համար : Ո՛չ զոք կը մերժես, երբ քեզի կանչէ . եւ

(1) Դարական :

(2) Ս. Ներսէս Շնորհալի :

(3) Դարական :

(4) Դարական :

(5) Ս. Լաւր. Յուստ. :

(6) «Որ յանէից բանիւ դոյացուցեր զաշխարհս ամենայն . այսօր մարգարեալ տնօրինարար ի յԱնայէ արկեր հիմնէս նորոյ աշխարհի» : Դարական :

(7) «Երեւալն ի կուսեդ այսօր վերստին յարութեամբ ծնաւ ի կոյս գերեզմանէն» :

«Սուրբ կոյս, որ ետուր ի ժամն զՈրդին՝ պտուղ մարդկան , զորոյ զմարմինն ճաշակեալ անմահացաք յուսով» : Դարական :

ո՛վ որ քեզի չաղաչեր, ի քեզ կը մեղանչէ : ո՛վ որ առանց քեզի կը հայցէ, առանց թեւոց թռչիլ կ'ուզէ : «Բարեխօսեալ, խնդրեալ, աղաչեալ»⁽¹⁾ : ո՛հ, ո՛րչափ արտասուեցինք, ո՛րքան հառաչեցինք . անիմանալի փառացդ մէջ յիշէ՛ զմեզ թշուառականքս ալ, «Ձեռն տուր անկեոյս» : մի՛ գարշիր մեր մեղաց բազմութենէն . «Բարձրացի պատիւ քո ինեւ , եւ ցուցցի փրկութիւն իմ քեւ» : փրկէ՛ զմեզ , եւ քու պատուոյդ մրցանակներն ըլլանք : Հեռացո՛ւր պատժոյ սպառնալիքը . հղօր բազկաւդ մէկդի ըրէ՛ չարանեդ թշնամիները . չծիծաղի քու ոսոխդ մեր խեղճութեան վրայ :

«Աղօթեալ, այժմ» : Հիմա , ո՛վ Աստուածամօյր , հիմա . այս դժուար ժամանակներու մէջ , կեանքի ծփանաց մէջ , անմահութիւն շահելու այս անեղ մրցանքին մէջ . անշուշտ է յաղթութիւն քու վտանիդ ներքեւ :

«Եւ ի ժամու մահուան մերոյ» : Մնաց մահը , վերջ տո՛ւր , ո՛վ երկնաւոր արքայուհի, վերջ տուր այս սրտաբեկ տառապանաց . գերեզմանէն առաջնորդէ երկնից վայելքներուն՝ ո՛վ «Դուռն երկնից եւ ճանապարհ Արքայութեան»⁽²⁾ : Մեր բովանդակ յոյսը քու վրադ է . այս աքսորանքէն վերջը ցցո՛ւր մեզի որովա՛նիդ օրհնեալ պտուղն՝ Յիսուսը . որպէս զի յաւիտեանս «Պարծեսցին ի քեզ սիրելիք անուան քո»⁽³⁾ : Ո՛վ պթառատ, սիրազեղ, քաղցր Մարիամ, յետին քայլին մի՛ լքաներ . յետին շունչը սրբազնացո՛ւր . յետին հառաչը թող մարի մեր չրթներուն վրայ՝ ծաղկեցնելով քու եւ Աստուածորդւոյդ ամենասուրբ անունները , իրրեւ յարութեան եւ անմահութեան չքնաղ վարդն ու շուշանը :

(1) Նարեկացի :

(2) Դարական :

(3) Սղմ. Ե. 12 :

معارف نظارت جلیله سنک رخصتیاه طبع اولنمشدر

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0028691

